

LLEGAT
VICENC Ma. DE GIBERT

Institut de Cultura
i Biblioteca Popular per la Dona

"Els Albums per a la Joventut"

Conferencies musicals.
Curs 1917-1918

Vicents Mª de Gibert

LLEGAT
VICENÇ Ma. DE GIBERT

I

Johann Sebastian Bach
i el Klavierbüchlein de Wilhelm Friedemann.

Dia 24 de Novembre de 1917.

No cal dirvos com m'és grat reprendre les meves conferencies o més ben dit converses musicals mensuals; converses familiars, no és cert? No sé si'm faig il·lusions, però em sembla que en el curs passat hi haqué una verdadera compenetració entre qui us dirigia la paraula i vosaltres que m'escaltaveu de vostra atenció i de vostra intel·ligencia jo en relia constants proves; per ma banda jo no vulquí fer valer ma autoritat, ben mirada, sino que'm vaig apoiar en l'autoritat indiscutible d'un gran mestre.

Aquesta intima col·laboració jo us la demano novament per al present curs; i a fi de que's realitzi millor, considereu-me un cop més com l'igual vostre, no com a vostre mestre, i anem junts a demanar llum i consell an'aquells artistes qui saven

més que nosaltres.

Amb el títol «A l'escola de Robert Schumann» imaginàrem el curs passat una visita an'aquest il·lustre compositor. Schumann i la seva muller ens rebieren amablement; amb ells llegirem i comentàrem els preciosos Consells a la Joventut i executàrem i analitzàrem l'Album per a la Joventut. El talent i l'experiència d'ambdós artistes ens fou de gran profit, no sols per al nostre progrés artístic sinó adhuc per a la nostra formació moral.

El cicle de conferències d'enquany jo voldria que tingué el caràcter de prolongació de la tanda passada. Vosaltres sempre sota l'alt patronatge de Robert Schumann, a qui ens plaurà recordar i citar més d'un cop; ens dirigirem a altres compositors qui

han estat en contacte amb la joventut i han volgut contribuir a son desenvolupament musical produint altres Albums o col·leccions de pesses fàcils. Tals són: Mendelssohn, Heller, Gade, Kullak, Scharwenka, Max Reger, i molts altres. Direm quelcom de la vida llur i executarem i comentarem les pesses compostes per ells endregades als joves estudiants. No dubito que tots hi aprendrem i que a més tindrem agradoses sorpreses. Jo recordo, per exemple, l'impresió que m'produïren les petites Pesses de Nadal, de Gade, o l'Album d'Anotacions, de Heller, quan em vingueren a les mans la primera vegada; segur de que no feia cap ofensa al bon mestre Schumann, des d'aquell dia vaig col·locar en ma llibreria de música, al costat de l'Album per a la

la joventut d'aquest, les dues col·leccions citades.

És que Schumann, conuenint aital especialitat, formà escola; ell sapigué el primer de tots mirar en l'obra educativa l'útil a l'agradable, utile dulci, i senyalà el camí als compositors a veure interessats en l'avanzament de la joventut estudiosa.

El model que ell proposà probablement mai serà sobrepassat, però alguns s'hi han acotat. Altres, modestament, no s'han proposat més que esser introductors a l'Album Schumannian, massa difícil, llevat de les primeres pesses, per a esser entregat tot seguit a les mans inexperimentades dels petits estudiants. Ja tindrem ocasió de veure l'eficàcia de les obres qu'estudiarem, dintre del gran més o menys gran d'avanzament que suposen.

Més avui, avans d'ocuparnos de

cap compositor contemporani de Schumann
o posterior an' ell, saludarem, com a qui de
dret pertoca esser avans que tots acatat, el
gran entre'ls grans, Joan Sebastià Bach,
mestre de nombrosos deixebles i de sos pro-
pris fills, i precisament el primer autor
d'un Album per a la Forventut, car ho és
un Album, i ben curiós, el Klavierbüchlein,
el petit llibre de clavi, que anà omplint
per a sis i estudi d'un de sos fills,
Wilhelm Friedemann.

Joan Sebastià Bach fou el mem-
bre més il·lustre d'una familia de la Twin-
gia, de les diferents branques de la qual
n'eixiren ^{durant} prop de dues centuries músics de tota
mena, alguns d'ells distingidíssims. Contaires

i organistes de la familia Bach s'escam- (6
paren arreu per les ciutats d'aquell país,
tals com Erfurt, Arnstadt, Eisenach, Gotha,
Mühlhausen. Els membres de la gran familia
Bach s'estimaven molt. & Ja que no po-
dien viure tots plegats en la mateixa vila
— diu el primer biògraf de Bach, Forkel —
volien veure's al menys un cop cada any
i fixaven un cert dia pera trobarse reunits
en un lloc determinat. Fins quan la familia
augmentà considerablement i s'estengué
més enllà de la Turingia en diferents indrets
de l'alta i de la baixa Saxonia i de la
França, no varen per això interrompre
llurs reunions anuals. Aquestes tenien lloc
generalment a Erfurt, Eisenach o Arnstadt.
La manera com passaven el temps un
cop reunits era del tot musical. Com tots

ells eren cantaires, organistes o músics (7
municipals, tots més o menys directament
relacionats amb l'església, i essent llavors
costum general de començar totes les coses
amb un acte de religió, el primer que
feien quan s'aplegaven era cantar un cho-
ral. Després d'aquest devot començament,
passaven als entreteniments que sovint con-
trastaven fortament amb el choral. Es a
dir, improvisaven cants populars (alguns
d'ells còmics, no tots prou decorosos) de
manera que les diferents veus qu'improvi-
saven feien una mena d'harmonia, encara
que no concordessin les paraules diferents
de cada veu. Aquesta especie de contra-
punt improvisat ells l'anomenaven
quodlibet, i això no solament els feia
riure de tot cor an' ells, sinó que feia

riure igualment de tot cor i d'una faiso (8
irresistible a tots els que'ls escoltaven.»

Joan Sebastià Bach nasqué a
Eisenach el 21 de març de 1685, essent
fill de Johann Ambrosius Bach, músic
municipal de la ciutat esmentada, i d'El-
sabet Lämmerhirt, d'Erfurt. Als deu
anys quedà orfe de pare i mare, i cuidà
d'ell son germà gran, Johann Christoph,
qui tenia catorze anys més qu'ell i era
organista d'Ohrdruf.

Aquest germà fou son primer
mestre de música, però no sapigué corres-
pondre al zel de son deixeble, com se des-
preu de la següent anècdota, relatada en
la notícia necrològica que publicaren des-
prés de sa mort son deixeble Agricola i
son fill Philipp Emmanuel. El germà

gran possessió un quadern que contenia (9
pesses de clavi dels grans mestres alemanys
Froberger, Kerl, Pachelbel, i d'altres autors.
Aquest quadern era objecte de les més
ardents cobejances del petit Joan Sebastià.
Havent pregat en vè a son germà i mestre
que li deixés aquell tresor, ell trobà la mane-
ra de treure' el quadern pel filat de la llibre-
ria on era tancat, i aprofitava les nits de
lluna per a anar-lo copiant. Li calqueren
sis mesos per a acabar la seva tasca; més,
havent descobert el germà aquesta feta, li
prenqué la copia, privantlo sense compassió
del fruit d'un treball que suposava tant
hores de dormir perdudes.

~~Als quinze anys Joan Sebastià
degué començar la lluita per la vida,
no podent seguir més temps essent una~~

Digueu de passada que a (9 bis

quest afany del petit artista en copiar les obres dels grans compositors perdurà en ell fins molt després d'haver deixat de ser un senzill deixeble i estudiant. Autors de tota mena foren objecte ~~de~~ d'aquesta sollicitud seva: Salestrina, Frescobaldi, Lotti, Caldara, Ludwig i Bernhard Bach, Telemann, Keiser, Frigny, Dieupart i altres. De Couperin sabem que'n va fer un estudi especial, i el mateix podem dir de Froberger. D'altres autors no's limita a treure'n còpies, sinó que feu transcripcions de composicions llurs, millorant sempre l'original que tenia a la vista; aquestes transcripcions són setze Concertos per a clavi, quatre Concertos per a orgue, i un Concerto de violí arreglat per a quatre clavis, i els autors transcrits són Vivaldi, un autor dels més famosos d'aquell temps, Benedetto Marcello, Telemann i el duc Johann Ernst de Weimar. Certament, tota sa vida cregué Bach amb modestia que encara podia aprendre qualsevol dels altres. Als quinze anys Joan Sebastià degué començar la lluita per la vida, no podent seguir més temps essent una

càrrega ^{per} a son germà, la família del (10)
qual havia anat en constant augment.
La bona ven de sopran li valgué de moment
esser admès gratuïtament a l'escola de
Sant Miquel, de Lüneburg, on completà
la instrucció musical; quan perdé la
ven fou admès a l'orquestra d'aquella
corporació en qualitat de violinista. Des de
Lüneburg anà diferents vegades a Hamburg,
salvant sempre a peu la llarga distància
que separa ambdues ciutats, a l'objecte de
sentir, i treure'n profit sentintles, els cele-
brats organistes Reincken i Lübeck, i sens dubte
també per a assistir a les representacions d'ò-
pera que tenien llavors gran anomenada
i congregaven en la dita ciutat bon
nombre de forasters.

L'any 1703, o sia als divuit

anys, Joan Sebastià fou nomenat violi- (11
nista de l'orquestra del duc Johann Ernst
de Saxonia, a Weimar, desempençant aquest
càrrec tant sols alguns mesos, per haverli
sigut oferta una plassa d'organista a Arn-
stadt, en una església nova l'orga de la
qual acabava d'esser construïda. D'Arnstadt
realitzà un memorable viatge a pen a Lübeck,
a l'objecte de sentir un dels més famosos or-
ganistes d'aquell temps, Dietrich Buxtehude,
l'influencia del qual es ben visible en les com-
posicions d'orgue de sa primera època. Per
cert qu'obtingué una llicència de quatre set-
manes per a efectuar tal viatge; però, havent
sortit d'Arnstadt en octubre de 1705 no hi
va retornar fins a mitj març de l'any
següent. Cridat a donar explicacions sobre
sa llarga absència, no va presentar cap
mena d'excusa i digué als seus superiors

que prou havia fet deixant en son lloc (12
un bon suplent. També fou reprobat aleshores
per no mostrar-se suficientment diligent
en l'ensenyança i organització dels cho-
ristes que tenia al seu càrrec i li presen-
taren el dilema de seguir al davant del cor
amb tota serietat o de deixar-lo. Joan Sebar-
tia demanà vuit dies per a pensar-hi; això
era pel febrer; al mes de novembre encara
no havia tornat resposta. ~~Donant~~ Reque-
rit, ^{novament} va prometre contestar per escrit; si ho
va fer realment, l'historia no ho diu.

En aquest període de formació, l'ar-
tista assedegat d'un ideal que volia assolir,
com se veu no era sempre bon complidor
de les seves obligacions, quan aquestes no
li eren plaentes. Més endavant però fou
Bach per tots conceptes un model que
tots podríem estar ben contents de saber

imitar.

(13

El mes de juny de 1707 Joan Sebastià fou nomenat organista de l'església de Sant Blasius de Mühlhausen, i el 17 d'octubre del mateix any contraqué matrimoni amb sa cosina Maria Bárbara Bach. L'estada de Bach a Mühlhausen sols durà un any, passant a establir-se a Weimar en 1708 en qualitat d'organista de la cort i «Kammernusicus» del duc Wilhelm Ernst de Weimar, ascendint sis anys més tard a la categoria de «Hofkonzertmeister.»

L'any 1717 se traslladà a Cöthen per a entrar en funcions de «Kammermusikdirector» del príncep Leopold d'Anhalt - Cöthen. Aquest càrrec tingué un caràcter molt diferent de tots els altres exercits per Bach i presumim que no li devia esser del tot grat. No tenia

cap orgue ni chor a sa disposició, ni s'ha-
via d'ocupar de música religiosa, la especial-
litat, sinó únicament de música d'orquestra
i de cambra. En canvi, a Cöthen, durant els
sis anys que hi va ser, no tingué cap dis-
gust ni discussió professional, essent certa-
ment els anys més tranquils de sa carrera.

Més, un nívol enfosquí sa vida;
havent acompanyat son príncep a Karlsbad,
a son retorn en juliol de 1720, trobà sa
llar endolada: pocs dies abans havia
mort soltadament sa amorosa muller,
quedant ~~at~~ orfens els quatre fills vivents
dels set que havia tingut: Katharina
Dorothea, Wilhelm Friedemann, Carl Philipp
Emmanuel i Johann Gottfried Bernhard.

Un any i mitj després, el 3 de de-
sembre de 1721, se casà Bach per segona
vegada, havent triat per esposa a Anna

Magdalena Wülken, filla de Johann Caspar (15
Wülken, trompeter de la cort i del camp, a
Weissenfels. Si havia sigut feliç en son primer
matrimoni, tant o més ho fou en el segon,
car Anna Magdalena es va demostrar no
sols una excel·lent mestressa de casa sino
una sol·licita protectora dels filllets de
Maria Bàrbara; a més, era molt mísica,
capaç de comprendre'l geni del seu marit.
Joan Sebastià cuidà de perfeccionar sa e-
ducació musical; encare's conserven
dos llibres de música que Bach anava
escriuint per a sis d'ella: Ella en canvi
pagava les lliçons rebudes copiant ^{les composicions} ~~les composicions~~
i certament bon nombre d'obres de Bach
han arribat fins nosaltres per mitjà de
copies degudes a la mà d'Anna Magda-
lena.

& Anna Magdalena—din el Doctor

Schweitzer — També ensenyava als nois a [16
fer semblants treballs de copia. En la particella
de segon obce de la cantata Ihr, die ihr euch
von Christo nennet (Nº 164), els títols, les claus
i ~~la~~ l'armadura i ~~la~~ les barres de compàs
son fets per ella, però les notes ^{son} mal fetes i
inhàbilment lligades. Un petit monogram a
la fi, en ^{el} qual s'ha tractat d'entrellacar
les tres inicials W. F. B., prova que' l'copista
no fou altre que Wilhelm Friedemann Bach.
La cantata esmentada pertany probablement
a l'any 1724; el noi tenia llavors catorze
anys i aquesta era la seva primera bona
copia. Imaginem l'escena: el noi sen a
la taula; els raigs del sol juguen en el
paviment; la mare, enfimada, se mou
d'ací d'allà, tot vigilant la tasca del co-
pista. Aquest ha escrit ja al capdevall
les paraules El Fine. Ella no les troba

proven ben fetes i les torna a escriure amb
son caràcter de lletra gran i clar. Se senten
passos a fóra; la porta ~~s'obre~~ s'obre: es el pare que
torna a casa. »

Desitjant trobar més facilitats per
a completar l'educació dels fills que anaven
creixent, cosa difícil a Cöthen, Bach va traa-
tar d'alcancar la plassa d'organista de Sant
Jacob a Hamburg. En dita ciutat, tocant l'orgue
devant del vell Reinken, casi centenari, causà
l'admiració d'aquest i l'obligà a pronun-
ciar les següents paraules de felicitació: « Jo
creia que aquest art havia mort, però veig
que encare viu en vos. » Tot el talent de
Bach de res serví en semblant ocasió, i
un músic obscur, amb quarts, el va vèncer.

Flavent mort, poc temps després,
el « cantor » o director musical de l'església
i escola de Sant Tomàs, de Leipzig, el reputat

compositor Johann Kuhnau, Bach fou nomen- (18
nat ~~una~~ successor ^{seu} després d'una brillant prova
d'admissió. En son nou càrrec, Bach baixava
de categoria i abdicava de sa independència;
però tot ho feia per amor als fills, com ell
mateix ho declarà alguns anys més tard en
una carta a son amic Erdmann.

El 31 de maig de 1723 entrava en posse-
ssió de son nou càrrec. No podia sortir de Leip-
zig sense un permís especial del burgmestre;
estava sotmès al rector i al vis-rector de l'esco-
la; devia ensenyar als nois el tercer curs de
llatí, a més d'ocuparse de la classe de cant i
de la formació del cor; tenint a més l'obli-
gació d'acompanyar els cantaires als enterres,
als quals li anaven a cantar motets i corals.

Bach ocupà aquest ~~lloc~~ fins a la seva
mort, durant un període de vintiset anys.
Sa llarga gestió com a «cantor» de Sant Tomàs
anà naturalment acompanyada d'alguns inci-

dents que no és ara del cas esmentar, els (19)
quals però no tingueren importància fins al
punt de perturbar la normalitat de sa existència.

El temps més feliç de sa vida a
Leipzig fou l'immediatament anterior i se-
güent a la composició de la Passio segons
Sant Mateu, quan encara devia al seu
voltant tots els seus fills — diguem de passa-
da que de son segon matrimoni tingué tret-
ze fills, dels quals set moriren molt petits. —
Friedemann i Philipp Immanuel eren ja
excel·lents músics i causaren les delícies del
seu pare; el segon molt especialment no va
donarli més que satisfaccions.

Quan Bach va anar fent-se vell, un
altre fill fou també'l seu consol, el més petit
dels varons, Johann Christian, a qui va poder
educar musicalment fins als quinze anys.
Tant l'estimava, an'aquest fill, que va arribar

a regalarli tres dels seus millers clavicordis, (20
cosa que no fou molt ben vista pels germans.

Tots sabem prou lo molt fecunda
que feu la carrera de Bach com a compositor;
no cal enumerar ses obres que abarquen tots
els genres exceptuant el teatral: les Passions se-
gons Sant Mateu i segons Sant Joan, la Missa
en si menor, ^(el Magnificat) l' Oratorio de Nadal, les Canta-
tes sagrades i profanes, l' Art de la Fuga,
les obres de música de cambra, d'orgue, de
clavi... No obstant, els seus contemporanis
no l'apreciaren gaire com a compositor, reser-
vant tota l'admiració llur per a ses dots ex-
cepcionals d'executant, especialment d'antunt
de l'orgue.

Més, la posteritat ha rectificat aquest
judici, completant-lo; i crec que's pot calificar de
definitiu el veredicté formulat en nostres
dies pel Dr. Riemann: « Bach — diu aquest

Savi musicògraf — és un dels més grans (21
mestres de tots el temps, un d'aquells que no
~~podem~~ poden ésser sobrepassats, per tal que com-
pendien en ells el sentiment musical i la poten-
cialitat d'una època (Palestrina, Bach, Händel,
Gluck, Haydn, Mozart, Beethoven, Wagner).

Més, Bach té una especial importància i sa
grandesa no'n té d'igual, perquè en ell
arriben a una elevació màxima els estils de
dues èpoques diferents, de manera qu'ell s'eri-
geix pot dir-se com una fita ben oviradora
entre ambdues, en cada una de les quals
desplegà una potencia gegantina. Bach per-
tany amb iguals drets al període de la mui-
sica polifònica amb el seu estil contrapuntal
imitatiu, període que deixava enrera, i al pe-
ríode de la música armònica que porta el
segell de la tonalitat moderna. Ell visqué
en un període de transició, això és, en un

Temps que'l vell istil imitatiu encara no (22
havia dominat son viure, i el istil nou tot
just es trobava en el primer grau de son des-
envoltament i duia la senyal de la poca
maduresa. El geni de Bach va unir les ca-
racteristiques d'ambdós istils d'una manera
que deu considerarse com digna d'aspirar
a pertanyer a un periode que devia es-
tendre's en un esdevenidor llunyà. No
pot, doncs, parlar-se de la possibilitat que
la musica de Bach devinguí anticuada;
el més que pot dirse es que certs accessoris
— tals són les cadencies, ornamentals i altres, en
els quals Bach se mostrà fill del seu
temps — ens fan pensar en el passat.

Per altra banda, la melodia es tant com-
pletament sanitària i inestroncable, són
ritme tant ric i palpitant de vida, la
armonia tant selecta, tant ardida, y al ensems

tant clara i tant intel·ligible, que les seves 123
obres són no tant sols motiu de maravella-
ment, sinó que són estudiades amb el més
gran zel i imitades pels músics dels nostres dies,
com certament ho seràn pels músics dels
temps a venir. >>

Turnant a la biografia de Bach, i per a
terminarla, direm que, essent de constitució ro-
busta, sa salut fou sempre excel·lent; tant sols
la vista se li anà enfelbint en els seus últims
anys, inevitable conseqüència dels excessius esforços
a que l' havia sotmesa en dot temps. Arribà a
declaràrseli una dolorosa malaltia de la vista i
es cregué necessaria una operació; feta aquesta sense
gran resultat per un oculista arribat de poc a
Leipzig, se procedí a una ~~segona~~ ^{tercera} operació
que ~~no~~ tingué conseqüències funestes car li va
fer perdre totalment la vista, i no sols això,
sinó que, sia per influència dels medicaments
o per altra causa, la salut del cos quedà
ràpidament minada.

Amb tot, durant sa darrera malaltia

24

s'ocupà activament de la revisió de sos grans chorals d'orgue, ajudat per son gendre i deixeble Altnikol. Ben poc avans de morir encare dictà son últim choral per orgue sobre l'himne que comença amb aquestes paraules: *« Vor deinem Thron tret'ich all-*
(Jo'm presento devant del vostre trono)
hier, » Tant apropiat a sa situació; essent aquesta darrera obra tant admirable per la ciencia contrapuntística que s'hi revela com pel sentiment de serenitat i de pietat que hi traspuia; prova palesa de que fins a sa darrera hora Bach conservava claríssimes ses facultats mentals i, ço que és més dracendent, veia venir la mort amb cristiana resignació i sense temensa.

El dia 28 de Juliol de 1750 Joan Sebastià Bach feia entrega de son ànima a Deu.

Bach, en mitj de la dissort de pertanyer a la religió protestant, fou no sols un

home exemplar de vida i costums, sinó (25)
sincerament piados, de lo qual donen testimoni
els epígrafs amb que encapçalava les seues
composicions: « In nomine Jesu, » « Jesu jura, »
« Soli Deo gloria. »

Era modest i caritatiu. Quan algú
el ~~examant~~ complimentava per sa maravellosa
destresa en tocar l'orgue, contestava senzilla-
ment: « Això és fruit del molt que he treva-
llat; quansevol que treballi de valent com
jo ho he fet, arivarà fins on jo he arivat. »

En la portada del Orgelbüchlein (Petit llibre
d'orgue), sota el títol hi va escriure: « A la
gloria de l'Altíssim i per a l'aprofitament
del poble. » Aquestes paraules retraten
Bach.

Un home que així, tant cristiana-
ment, volia servir al pròxim, sembla que devia
haver rebut del cel el dó d'ensenyar. En efecte,
tingué un bon nombre de deixebles que acre-
ditaren les seues ensenyances. El Dr. Schweitzer

els enumera amb complascència: & Al (26
Weimar ~~de~~ i a Cöthen ho foren Johann Martin
Schubart, que'l va succeir en el càrrec d'orga-
nista a Weimar, en 1717; Johann Caspar Vogler,
el qual en 1735 ~~provingu~~^{obtingu} una esclatant victòria
sobre deu altres candidats en un examen d'ex-
cució en la Markt-Kirche d' Hanover; Johann
Tobias Krebs, organista a Buttstedt, el qual
deixà Walther [músic d'anomenada, amic
de Bach] a fi de' estudiar amb Bach; Johann
Caspar Ziegler, organista a Sant Ulrich, a
Halle; Bernhard Bach, nebot seu d' Ohr-
druf, el qual succeí després al seu pare i a
qui devem moltes valioses còpies d'obres d'or-
gue de Bach. Entre'ls deixebles del període
de Leipzig devem esmentar: Johann Nicolaus
Gerber, qui fou després organista i juriscón-
sult a Sondershausen; Samuel Anton Bach,
fill de Ludwig Bach, de Meinigen, qui fou més

endavant organista de la cort en dita ciutat; (27
Johann Ernst Bach, fill de Johann Bernhard,
de Eisenach; Johann Elias Bach, cantor de
Schweinfurt, el qual amb tot i esser ja un home
fet, l'any 1739 anà a estudiar amb el seu pa-
rent; Johann Ludwig Krebs, fill de l'esmen-
tat deixeble ^(Krebs) de Weimar, el qual estudià amb
Bach de 1726 a 1737, de primer com a petit
estudiant de Sant Tomàs, després com a deixeble
particular, a qui el mestre tenia en ^(la més) gran estima
després dels seus dos fills. — Krebs fou després
organista a Zwickau, a Zeitz i finalment a
Altenburg, on morí en 1780; Johann Schmeider,
organista de Sant Nicolàs de Leipzig, fidel
ajudant de Bach; Georg Friedrich Eimicke,
més tard cantor a Frankenhäusen; Johann
Friedrich Agricola (parent de Händel per la
banda de la seva mare), el qual en 1741
fou nomenat organista a Berlín, i Kapell-

meister reial després de la mort de Graun (28
en 1759; Johann Friedrich Doles, segon successor
de Bach en el càrrec de cantor; Gottfried Au-
gust Homilius, més tard cantor de la Kreuz-
schule de Dresde; Johann ~~Philipp~~ Philipp
Kornberger, qui devingué músic de la cort
de la princesa Amalia de Prússia, morint en
1783; Rudolph Straube, qui's traslladà
més tard a Anglaterra; Christoph Transchel,
el qual fou un reputat professor de pianofor-
te a Dresde, mort en 1800; Johann Theophilus^{philus}
Goldberg, clavicinista del comte Kayserling,
per al qual escrigué Bach unes cèlebres
Variacions; Johann Christoph Altnikol, que
l'any 1749 devingué gendre de Bach;
Johann Christian Kittel, el qual comptava
divuit anys quan Bach morí, i el qual,
essen organista a Erfurt, introduí la tra-
dició de Bach en el segle dinou (morí en

1809); Johann Gottfried Mithel, més (28bis
hard organista a Riga, el qual arribà a Bach quan
aquest ja's trobava en sa última malaltia. »

Lligada fortament a la música
a la religió en l'esperit de Bach, les ensenyan-
ces d'aquest gran mestre devien estar ^(necessàriament) impreg-
nades de pietat i de moralitat. Fins les lli-
çons purament tècniques l'induien, an'ell, a
passar a consideracions d'ordre més elevat.

Escolten ço que escriu en unes regles i principis
d'acompanyament que donava als seus deixebles,
dels quals sortosament s'és conservada una
copia feta l'any 1738: « El baix figurat
és el més perfecte fonament de la música. Deu exe-
cutar-se amb les dues mans de tal manera que
la mà esquerra toqui les notes que són escrites,
mentres que la dreta afegeix damunt d'aquella
consonàncies i dissonàncies, formant una ar-
monia agradable per a la glòria de Deu i el llegendim conten-
tament de l'ànima. Com tota la música, el baix figurat
no devia tenir altre ~~finalitat~~ anhel i finalitat que la glòria
de Deu i la recreació de l'ànima; quan això no és tingut
en compte, no hi ha verdadera música sinó un clamor
i un bullici infernals. »

1209); ~~Johann Gottfried Mithel, més tard~~ (29
~~organista a Riga, el qual acudi a Bach quan~~
~~aquest ja es trobava en la última malaltia.~~)

Veus aquí ^{ara} com Bach començava ses
enseynances, segons testimoni de Forkel, qui
sens dubte va ser informat per Friedemann
i Philipp Immanuel: « La primera cosa
que feia Bach era ensenyar als seus deix-
ebles son estil propi i especial de pulsació.
Per assolir aquest objecte, durant molts
mesos, no' ls feia ~~xxxx~~ practicar res més
que exercicis separats per a tots els dits de
les dues mans amb una cura constant de
la pulsació clara i neta. L'intenció de
Bach era que aquests exercicis, prescrits a
tots, duressin de sis a dotze mesos. Més,
si esdevenia que la paciència d'algun ^(deixeble)
s'agotava després dels primers mesos, agra-
dàvali escriure petites pesses a propòsit, en

les quals introduïa semblants exercicis. » (30

Els Preludis per a principiants i les Invençons foren compostos amb aquest objecte, Acil vegada molts d'ells a l'hora mateixa de la lliçó.

El Klavierbüchlein, que'l pare anava omplint per a ús de son fill Friedemann a mida que aquest anava progressant en sos estudis, corrobora el text de Forkel. Aci tenim el primer dels Albums per a la joventut, un ben il·lustre precursor. Abans de parlarne detingudament, acallem d'exposar el plan d'ensenyança de Bach.

Quan el deixeble havia ja adquirit una bona pulsació i estava en estat d'executar exercicis d'una dificultat moderada, és a dir, quan Bach tenia ja la seguretat de que fos capaç d'assolir un gran notable de ~~profund~~ destresa tècnica donant de l'instrument, llavors començaven les lliçons de composició.

No existia en aquella época l'artista purament executant: això és una invenció ben moderna. L'executant era sempre compositor; no s'ensenyava la tècnica d'un instrument que no anés acompanyada de l'ensenyança de la tècnica de la composició. Les mateixes ^{persones} que Bach escrivia per a exercitar els dits dels deixebles, eren després proposades com exemples de composició. Les Invençons tenien aquesta doble finalitat: Bach mateix ho ~~ho~~ expressa en aquests termes, a continuació del títol: « Guia sincera, permetjà de la qual els amadors del clavi i especialment els qui tenen desitj d'aprendre seran alligats d'una fàcil clara no solament per a tocar amb netedat a dues veus, sinó també, suposant un progrés ulterior, per a tocar correctament i bé a tres parts obligades; i al propi temps ~~per~~ no solament per a

acquirir bones idees sinó ~~havia~~ a més per (32
a saberles desenvolupar bé i sobre tot per a adquirir
una manera de tocar cantable i amb aquesta
una forta predisposició a la composició. »

« Bach començava a ensenyar la
composició — diu Forkel — no amb el contra-
punt sec que no condueix enlloc, tal com
era la pràctica d'altres mestres de música
d'aquell temps; molt menys aturava els
deixebles en el càlcul de les relacions dels sons,
cosa que, segons la manera de pensar, no in-
teressava tant als compositors com als teòrics
purs i als fabricants d'instruments. Ell anava
tot seguit de dret al baix continu a quatre
Veus tractat amb puresa, donant molta
importància al tractament de les veus, ja que
d'aquesta feia la concepció de la progressió
pura de l'harmonia era lo més clara possible.
Després feia passar al choral. En aquests exerci-

amb una interjecció que no té sentit i cauria (34)
fóra de lloc.

Quan els deixebles eren prou destres
en aquest tractament personal de les veus,
Bach els donava força llibertat, per tal
que ço que feien ~~amb~~ fos un medi per a
expressar un pensament. Els deixebles lle
prou saviens que 'ls hi estava terminantment
prohibit de presentar al mestre cap composició
original, que avans no haguessin alcançat
un domini complet de l'art de l'escriptura
a quatre veus; com també's guardaven de
compondre damunt del teclat amb els dits
i no amb el cap, a fi de no irritar el
mestre.

Els deixebles no estudiaven sota
la direcció de Bach més que obres de bon-
dat reconeguda i d'autors clàssics i a
més ses pròpies composicions. Així havia

après Bach el que sabia, familiaritzantse [35
amb els grans mestres i esforçantse en adquirir ^{cada cop} major mestria en ^{propis} sos treballs; així, doncs,
comprenia l'ensenyança musical, proposant
els bons models i proposantse si mateix
com exemple de laboriositat honrada i de
constant esforç.

De tots els deixebles, figuren entre
els que més s'aprofitaren de sa ciencia i de
sa experiència sos dos fills Philipp Emma-
nuel i Friedemann. El primer és prou con-
egut com a creador de la sonata moderna,
precursor de Haydn i de Mozart i no és a-
quest el lloc de parlarne. El segon no ho és
tant de conegut, perquè no realitzà totes les
esperances que en ell s'havien fundades i s'e-
clipsà tristement. ~~Donem~~ Veu aquí sa biogra-
fia, traçada breument.

Wilhelm Friedemann nasqué (36

a Weimar el 22 de novembre de 1710. ~~1711~~

Estudià de petit música amb el seu pare, però amb tot i destinarlo aquest a la carrera musical, li va fer estudiar humanitats i seguir després la carrera de lleis. Sabem positivament per una carta de Bach que l'any 1730 Friedemann havia començat tal carrera. No la terminà: acabat el tercer curs, sol·licità la plassa d'organista a l'església de Santa Sofia, de Dresde, i l'obtingué després d'un brillant examen en el qual pogué posar de nellen ses dots d'organista; aquesta prova l'engué lloc el 22 de juny de 1733. Desempenyà el càrrec esmentat durant tretze anys, essent nomenat en 1746 organista de l'església de Santa Maria, de Halle. Ja per aquell temps començà Friedemann a abandonar-se a una funesta incli-

nació a la lleguda que devia ferli abando. (37
mar paulatinament l'exercici de son art i
conduirlo a la ruina. Aquesta negligencia
li va fer cometre una grave manca de delica-
desa. Havent rebut rebut l'encàrreg d'es-
criure una composició per a una festa de
l'Universitat de Halle, Friedemann no sen-
tintse prou diligent per a compondre una
obra a l'altura de la circumstancia, se con-
tentà d'adaptar el text que li havien donat
a la música d'una de les Passions del
seu pare. Un músic de Leipzig que assistia
a la solemnitat descobrí l'engany i l'indig-
nació fou general, privantse a Friedemann
dels honoraris que s'havien estipulat amb ell.
No sabem si el pare fou sabedor del cas; si
aixís fou, pensem la pena que devia sentir.

L'any 1764, ~~quatorze~~ catorze anys després
de la mort del pare, Friedemann deixà son

càrreg i, abandonant sa esposa i sa filla [38
petita, començà una vida de vagabond. Du-
rant algun temps residí a Brunswick i després
s'establí a Berlin, on tingué alguns deix-
ebles, comptant-hi entre ells l'àvia de Mendels-
sohn. Avia adquirint un caràcter insoportable
i tots l'anaren abandonant, ja que'ls seus
amics acabaren convencentse que tots llurs
esforços per a aixecarlo de la decadencia
artística i moral en que' s trobava eren inu-
tils. Friedemann terminà sa miserable
existencia a Berlin el 1^r de juliol de 1784
a l'edat de setanta quatre anys.

*

*

*

Coneguts el pare i el fill, el [39
mestre i el deixeble, cal ara parlar del llibre
que aquell escrigué per aquest. Trasladem-
nos al període feliç de Cöthen i oblidant el
negre perwindre de Friedemann, imaginem-lo
petit — tenia exactament 9 anys i 2 mesos
quan Joan Sebastià començà a escriure el
llibre, — enjogacat i rialler, però donant
ja senyals d'un talent musical gens comú,
qu'omplia d'orgull el pare.

El manuscrit original del llibre
d'estudi de Friedemann és conservat actual-
ment a Alemanya en mans particulars.

~~El llibre consistia en un quadern de petit format en quart relligat en pergamí de color fosc. En el revers de la coberta hi ha el títol escrit en bells caràcters de la pròpia mà del pare Bach. Din aixís:~~

Es un quadern de petit format en quart relligat en pergamí de color fosc. En el revers de la coberta hi ha el títol escrit en bells caràcters de la pròpia mà del pare Bach. Din aixís:

Clavier-Büchlein

40

vor

Wilhelm Friedemann Bach.

angefangen in

Cöthen den

22. Januar

Mo. 1720.

és a dir: Petit llibre de clavi per a Wilhelm Friedemann Bach; començat a Cöthen el 22 de janer de l'any 1720.

El musicògraf Alfred Dörffel qui estudia el manuscrit per a la publicació en l'edició monumental de les obres completes de Bach de la Bachgesellschaft, reconegué l'escriptura de Bach en els següents ^{números} ~~números~~ del 62 que conté el llibre, segons la numeració establerta pel mateix Dörffel: n° 1 a 5, n° 31, n° 40 a 46, n° 48e i n° 49 a 62; son a més escrites per Bach unes explicacions preliminars de les ^{quals en parlare oportunament.} ~~quals en parlare oportunament.~~ El ~~rest~~ ~~del~~ ~~llibre~~ resta del llibre està escrit per una mà desconeguda, no per Friedemann mateix, sinó per persona més experimentada.

Les pesses del Klavierbüchlein

348

són en sa majoria familiars als estudiants de piano, sense que aquests sospitin leur procedencia, car Bach mateix, retocantles més o menys, les destinà a formar part de col·leccions ben conegudes. En el Klavierbüchlein hi trobem set dels Dotze petits Preludis, el 1^r, el 4^t, el 5^t, el 8e, el 9e, el 10e i l' 11e. Les Invençions a dues veus hi són totes quinze; així mateix hi són totes les Invençions a tres veus menys la 2^a. Remarquem que l' Invençió a dues veus és anomenada aquí Cracambulum i l' Invençió a tres veus, que Bach anomenarà més tard Sinfonia, és de primer titulada Fantasia. De la primera part del Clavi ben temperat hi

~~veus menys la 2^a. Del Clavi ben Temperat hi~~ (1874)
figuren els preludis, segons l'ordre en que apa-
reixen, ~~en~~ en do major, en do menor, en re me-
nor, en re major, en mi menor, en mi major,
en fa major, en do sostingut major, en do sos-
singtut menor, en mi benoll menor i en fa
menor. Pot ben dir-se que'l Klavierbüchlein és
el bregol d'exquísides inspiracions del gran
mestre.

« Es cosa indubitable - afirma Dörf-
fel - que totes aquestes pesses apareixen aquí
en llur primer aspecte i que al menys les es-
crites pel mateix Bach foren aquí traslladades
de la ment al pentàgrama per primera vegada.
Això pot afirmar-se especialment de les In-
vençons a dues i a tres veus, que presenten
sovint diferències essencials de les versions
posteriors conegudes. I les correccions que
Bach ^{hi} anava ~~fent~~ ^{practicant} a mida qu'escrivia donen
testimoni inequívoc de que'l manuscrit

està fet en plena activitat creadora. >>

43

El pròxim dia que'ns reunirem
formarem a obrir el Petit llibre de Clavi de
Wilhelm Friedemann Bach i examinarem
i executarem al piano, ja que no'ns és pos-
sible disposar d'un instrument ben conservat
de l'època dels Bach, les presses no incloues
més tard en les col·leccions citades, i algunes
altres que no son de Bach.